

Mano Bouzamour

**DE
BELOFTE
VAN
PISA**

2017 Prometheus Amsterdam

PROLOOG

Moeder Maria vol genade, ik ben aangenomen op het Hervormd Lyceum Zuid, godverdomme hé. Mijn broer en ik liepen vrolijk tussen rokende jongelui het bordes af van de school waar ik net een kennismakingsgesprek had gehad. Omdat ik van mijn zwakzinnige basisschooljuf een vmbo-advies had gekregen terwijl de Cito-uitslag mij tot het vwo verhief, moest ik met een van mijn ouders op gesprek komen. Aan de hand daarvan zou er worden gekeken of ik wel of niet geschikt was voor het lyceum. Zoals gewoonlijk bij schoolgesprekken ging mijn broer mee.

Ik werd door een docente Nederlands aan een kruisverhoor onderworpen. Ze bond me nog net niet vast aan de armleningen van de stoel. Drie kwartier later rondde ze af met: ‘Belof je mij dat je heel hard je best zult doen als ik je aanneem op deze school?’

‘Zonder twijfel, mevrouw.’

Ze keek naar mijn broer, die naast mij zat.

‘U heeft dat ook gehoord? Mooi. Dan heb ik in ieder geval een getuige. Gaat u erop toezien dat hij dat zal doen?’

‘Als een gevangenisbewaarder, maakt u zich daar maar geen zorgen over. De komende zes jaar is-ie van mij.’

Mijn broer legde zijn warme hand in mijn nek. We staken de weg over naar Soesi, de rechterhand van mijn broer, die ons op de stoep opwachtte. Hij zat op zijn Vespa en liet

zijn schoenzolen op de Vespa van mijn broer rusten. Mijn broer fluisterde: ‘Doe alsof je sip bent,’ en riep daarna tegen Soesi: ‘Haal je poten van mijn scooter af!’

Hij sprong op toen hij ons zag. Soesi sprak platter Amsterdams dan André Hazes: ‘Op deze school zitten echt, hele mooie vrouwen, ouwe. En? Wat zeiden ze? Hoe ging het? Aangenomen?’

Ik zat aan de klep van mijn rode Lacoste-petje dat ik achterstevoren droeg en waaruit mijn kuif als een hoge golf uitstak, en zei zuchtend: ‘Nee man.’

‘Naah, meen je dat nou?’ Hij keek mijn broer aan: ‘Mot ik even met ze gaan praten? Wil je dat ik dat doe? Ik gaan nu meteen naar binnen, het ken me niet schelen, ik word mesjogge hiervan!’

Soesi trok het zadel van zijn brommer omhoog, stak zijn hoofd er half in en graaide naar iets.

Mijn broer vroeg: ‘Wat wil je doen? De rector in zijn been schieten?’

‘Als dat moet.’

‘Schei uit.’

‘Het zijn toch allemaal NSB’ers. Ik had mee moeten gaan, maar nee, wat wordt mijn verteld: “Blijf maar effe wachten hier.” Schaam je je eigen voor me?’

‘Sam is aangenomen.’

Soesi keek op.

‘Echt?’

Ik knikte heftig.

‘Ik wist het! Ik had jullie meteen door hoor. Kom hier, klein mormel.’ Hij omhelsde mij en vervolgde: ‘Dit moeten we vieren, gaan we een ijssie vreten?’ Soesi loerde schalks naar een groepje huppelende zomerjurkjes, waarschijnlijk

eindexamenklassers, gezien het feit dat ze over alle vrouwelijke benodigdheden beschikten. ‘Ken je alvast oefenen op je ijsje want je gaat me toch de komende jaren wat aflieken op deze school, ik zien het helemaal voor me.’

Ik zei: ‘Gadver.’

‘Hij krijgt een kuisheidsgordel om de komende jaren. Hij gaat zich alleen maar bezighouden met school, hè Sam?’

Soesi negeerde mijn broer en keek mij aan: ‘Gadver? Vind je ijs vies?’ Nu draaide hij zich wel om naar mijn broer. ‘Kuisheidsgordels of weet ik hoe je ’t noemt, die zouden ze jou om moeten doen. Ik vraag me af wanneer dat pikkie van je het leven laat.’

‘Soesi, jij zou je leven lang in een dwangbuis moeten leven. Jij hoort in een tbs-kliniek. Je wilde net een onschuldige lerares te grazen nemen.’

‘Niemand is onschuldig. Vooral leraren niet. Waarom denk je dat ze leraren worden? Inderdaad, geen slecht idee, zo’n kuisheidsgordel voor Sam.’

Mijn broer zei: ‘Gadver. Wat een vies mannetje ben je zeg.’

‘Vertel mijn wat.’

‘Geen wonder dat je alleen je rechterhand neukt.’

‘Je kent mijn al je hele miezerige leven, ik ruk met links, maflul. Maar alle gekkigheid op ’n stokkie, welke ijssalon gehen wir? Pisa of Venetië?’

‘Wat Sam wil, het is zijn dag vandaag.’

‘Kom bij mijn achterop, kleine tijger,’ zei Soesi, ‘gaan ik je een vet verhaaltje vertellen over je toekomstige school.’

Ik stapte achterop bij hem en zei: ‘Venetië is vies. Laten we naar Pisa gaan.’

Terwijl we op de Stadionweg reden, vertelde Soesi steeds zijdelings draaiend dat in de Tweede Wereldoorlog de directeur van het Hervormd Lyceum Zuid een vieze vuile landverraaiër was geweest, een NSB'er. Dat ik moest oppassen, want misschien was de huidige directeur wel zijn kleinkind.

‘Weet je wat jij moet doen? Zorg jij ervoor dat je daarachter komt, mocht hij zijn kleinkind zijn, dan steken we z'n auto in de hens. Met hem erin natuurlijk.’

Soesi was dé expert op het gebied van geschiedenis en vooral mateloos gefascineerd door de Tweede Wereldoorlog. Hij was al jaren in dienst van een gerenommeerde marktkoopman op de Albert Cuyp. Zijn baas, Benjamin de Jood, vertelde hem tijdens het werk fascinerende verhalen over de Shoah.

Soesi was een Marokkaan die op een neger leek. Zijn ouders kwamen uit de stadsprovincie Ouarzazate, in het zuiden van Marokko, waar de bevolking donker is geblakerd door de zon en waar de grote filmstudio's zich bevinden. Veel Hollywoodregisseurs schoten daar hun woestijnscènes. Zijn vier favoriete films, *Gladiator*, *Kingdom of Heaven*, *Lawrence of Arabia* en *Star Wars*, waren allemaal daar opgenomen. Soms vroeg ik mij af of het ook zijn favoriete films zouden zijn geweest als ze ergens anders waren opgenomen. Maar goed.

Ik ving glimpjes op van Soesi's nieuwe tattoo die boven zijn Ajax-kraag uitstak: ‘Mokums trots’.

Soesi zei ooit: ‘Ik hou meer van Mokum dan van mijn moeder.’

Hij grapte dat hij drie kleine kruisjes, als op het stadswapen, op zijn piemel wilde laten tatoeëren. Zodat alle

meisjes die hij neukte zouden weten dat ze met een Amsterdammertje te maken hadden.

In de Ferdinand Bolstraat, bij het Okura Hotel, bromden we parallel met mijn broer. De manier waarop mijn broer op zijn rode Vespa reed, ridderlijk en onverschrokken. Met zijn wapperende D&G-T-shirt dat rond de mouwen juist strak om zijn armen gespannen zat. Doordat de zon fel scheen, zorgde de lichtval voor reliëf in de gespierde boven- en onderarmen; opgeworpen schaduwtes waardoor alle lijntjes geaccentueerd werden en tot hun recht kwamen. Zelfs zijn handen waren pezig. Dat kwam omdat hij veel op de vleugel speelde. Om zijn ene pols zat een verzameling armbandjes en om zijn andere pols een horloge dat fel fonkelde als glinsteringen op het wateroppervlak van de Amstel. Een goud-stalen Rolex Submariner, speciaal gemaakt voor diepzeeduikers. ‘Sjak Koesto-klokkie’ noemde Soesi het, gevolgd door een ‘Wist je dat...’ en dan vertelde hij over Koesto die na de Tweede Wereldoorlog de onontplofte zeemijnen in de Franse havens onklaar maakte die de moffen daar in het geniep als cadeautjes voor de geallieerden rondgestrooid hadden.

Mijn broer werkte bij Hello Sushi, in een zijstraatje van de Albert Cuyp. Door de aanhoudende toevoer van mooie meisjes die hij uitnodigde om te komen eten, was zijn baas dol op hem en zat hij al te denken aan uitbreiding. Meisjes verliezen hun verstand als het om sushi gaat.

Als zijn dienst erop zat, nam hij dozen vol sushi mee, californi rolls, spicy tuna XL, salmon teriyaki, edamame-boontjes en knapperige tempura shrimp handrolls.

Met de kin in de lucht reed mijn broer door de Amster-

damse straten, alsof ze van hem waren. Zo nu en dan gaf hij me een knipoog. Dan knipoogde ik terug, haast spastisch en totaal niet op de moeiteloze manier waarop hij knipoogjes gaf. Alles wat mijn broer deed leek gemakkelijk te gaan en ging gepaard met een flinke dosis zelfverzekerdheid: de manier waarop hij met onbekende meisjes praatte, de rollen onder zijn vrienden verdeelde, moeilijke vragen beantwoordde, scooter reed, zelfs hoe hij wandelde! Ik probeerde hem zoveel mogelijk te imiteren maar iedere keer als ik dat deed, faalde ik. Zo nu en dan blies hij me kushandjes toe, die ik krampachtig wegsloeg.

Op de brug die over de Jozef Israëlskade gaat, stond een oude man duiven te voeren. Hij droeg een sjofele winterjas terwijl het juni was. Het zijn altijd voddige mensen die aan de duiven denken, nooit gelikte gozers in maatpakken. De man gooide stukjes brood in de gracht om de eendjes van de Jozef Israëlskade te verblijden. Nou ja, verblijden, teleurstellen eigenlijk, want meteen kwamen die verdomd grote meeuwen die op nazi-adelaars leken. Als tollende duikbommenwerpers onderschepten ze het brood in de lucht. Duizenden duiven vlogen om ons heen toen we erlangs scheurden, sommige fladderden zelfs eventjes met ons mee, wat ik heel mooi vond, maar wat Soesi behoorlijk irriteerde.

‘Vliegende ratten!’

Ik schreeuwde: ‘Nee, tortelduifjes!’

‘Ze gaan ons onderschijten!’

‘Dat brengt geluk!’

‘Kwats!’

De zon scheen door hun tere vleugels en bij één duif die heel dicht bij mij vloog kon ik zijn afgeknotte pootjes

zien hangen, als een landingsgestel met een fabrieksfout. De duif hield die pootjes heel dicht bij zich, alsof hij zich ervoor schaamde. Maar wat ik vooral mooi vond was het geluid als ze opstegen, de vlugge vleugels die in de wind omhoog sloegen als gretige vlinderslagzwemmers, waardoor het leek alsof de duiven verdronken in de buitenlucht.

Toen gebeurde er iets heel droevigs.

Er klonk een claxon, maar het was te laat. Een auto voor ons schepte een duif. Het rommelende geluid van verpletterde vogel deed mijn broer en Soesi bij de plaats delict stoppen. De schuldige autoband gleeed door en bij ieder rondje dat hij maakte, zag je een klodder rood slagafval. We keken zwijgend naar de uitgesmeerde stadsduif en het cluster van witte veertjes dat over de weg lag, uitgestrooid als rouwbloemen. De sjofele man kwam ook koekeloeren.

Soesi verbrak de stilte die we in acht namen: 'Ach, het was zeker een postduif.'

De duivenvoerder keek Soesi indringend aan. Toen wierp hij zich op de knieën en begon een liedje te zingen, terwijl hij aan de uiteengespatte vogel frommelde alsof hij een lijkenopmaker was.

*Duw niet zo duifje
Dring niet zo duifje
Iedereen komt aan de beurt
Niet in mijn oren pikken
Zijn zulke stommeriken
O wat ben jij mooi gekleurd*

Hij neuriede een melodietje, pakte met zijn vingertoppen de verkreukelde vleugels vast, spreidde ze en wapperde er

zachtjes mee. Mijn broer keek mij aan, ik keek Soesi aan en op dat ene moment van onoplettendheid, scheurde de man met een ruk de vleugels van de romp en keken we vol verbijstering hoe hij ze in de binnenzakken van zijn rafelige winterjas stak. ‘De één verzamelt postzegels, ik spaar vleugels.’

Hij lachte vergenoegd en wilde ons een hand geven, waarschijnlijk omdat hij het zo aardig vond dat we de duif een laatste eer bewezen.

Zijn uitgestoken hand bleef tussen ons drieën zweven, de vingertoppen in vogelbloed gedoopt.

Soesi sprak namens ons drieën: ‘Die klauwen ken je beter bij je houden, ouwe.’

De man struinde de brug af, liep langs de kade en verdween uit het zicht. We vervolgden de reis, in onszelf lachend, niet gelovend waar we net getuige van waren geweest. Mijn broer voorop, wij volgden. Bij het altijd zo drukke kruispunt Scheldestraat en Churchillaan stonden we eindeloos lang bewegingsloos voor een stoplicht. Het verkeer uit alle richtingen stond stil, alsof het een hommage bracht aan de gevallen duif. De fietsers hadden de stangen tussen de benen; voetgangers drukten ongeduldig op een knopje; automobilisten speelden met de koppeling waardoor ze steeds een beetje vooruitschoven. Op hetzelfde moment, alsof ze telepathisch communiceerden, schoten Soesi en mijn broer als enigen het kruispunt over, dwars door alle rode stoplichten – ik bungelde een beetje achterover.

‘Hou je maar vast aan m’n vetrolletjes, tijger.’

Daarna vatte al het verkeer ineens moed en begon het kriskras door mekaar te karren. Het pioniersgedrag dat

mijn broer en Soesi vertoonden wond mij op, het was imponerend en aanstekelijk en het verleende ze glans. Mijn broer en Soesi vielen uit de toon alsof een speciaal levenslicht ze bescheen.

We reden traag door de Scheldestraat. In eerste instantie sprongen de gekleurde winkelborden in het oog, sommige uitnodigend, andere afstotend. Maar als je beter keek, ontdekte je dat het een boevenstraat was waar ongure figuren uit de boven- en onderwereld gezellig samen op een terrasje dineerden, met glaasjes de nieuwe projecten beklonken en de crisis lacherig trotseerden.

Soesi haalde geïrriteerd een fietsster in en zei: ‘Karren, kut!’

Daarna keek hij opzichtig naar broodjeszaak Sal Meijer waar een gekeppelde meneer als een poortwachter bij de open deur stond. Boven hem een uitnodigend winkelbord met drie Hebreeuwse letters. Waarschijnlijk stond er Sal. Maar ik wilde het zeker weten dus wees ik ernaar en vroeg Soesi wat er precies stond.

Hij verklaarde: ‘O.R.T.’

‘Is dat een of andere vrijheidsbeweging? Net als de PLO waar je het laatst over had?’

‘Onder Rabbinaal Toezicht. Betekent dat het koosjer is. Dus wij, halve moslims, mogen er ook vreten.’

Soesi wuifde: ‘Hé Hebreëër, ik kom er zo an!’

De poortwachter stak zijn duim omhoog.

‘Ik heb nog een rekening openstaan. In de pauze haal ik daar altijd broodjes halfom voor Benjamin en mijn. Die deurwachter loert om de elf seconden naar buiten. Hij heb de winkeldeur altijd wagenwijd openstaan, zelfs in de winter.’

Mijn broer kwam naast ons rijden en vroeg: ‘Waarom? Is-ie bang dat er een Marokkaan aan de overkant staat met een granaatwerper op zijn schouder?’

‘Nee,’ lachte Soesi, ‘hij wacht op de komst van de Mesias. Ik maak geen grap. Er staat altijd een stoel klaar zodat-ie ken aanschuiven voor het avondeten. Altijd als ik naar binnen loop, klop ik op de deur en roep ik dat de Mesias gekomen is.’

Onder beschutting van schilferende bomen stond de vrijstaande ijssalon met daarvoor een vooruitschuivende rij van saai, zomers geklede stelletjes.

Na een kwartier waren wij aan de beurt. De goedlachse mevrouw achter de gekleurde bakken ijs vroeg: ‘Buongiorno, kan ik jullie helpen?’

‘Bon-wat?’ vroeg Soesi. ‘We zijn in Mokum, lieverd, help jezelf, praat Nederlands. Ik zeg toch ook niet “Sjalom aleikum”?’

Ik zag mijn broer boos naar hem blikken.

‘Sorry, meneer. We moeten het verplicht zeggen. Volgens mijn baas geeft het een Italiaans tintje.’

‘Waar is die baas van je?’

Mijn broer zuchtte omdat Soesi door bleef zwetsen.

‘Op vakantie, in Italië.’

‘Die boft. Sam, wat mot je hebben?’

Ik nam na lang twijfelen een hoorntje met vijf bollen chocolade-ijs en slagroom, nootjes, spikkeltjes én karamelsaus.

Mijn broer koos voor een bakje met magereyoghurtijs, halve aardbeien en schijfjes banaan.

‘Met slagroom?’

‘Zonder.’

Soesi nam een hoorntje met drie bollen. Kaneel, stoofpeer en bitterkoekjes. ‘Als we toch Italiaans gaan lopen lul-len, lazer dan ook wat amaretto eroverheen. *Por favor.*’

‘Dat is Spaans, meneer, in het Italiaans is het *per favore.*’

‘Ook nog eens onbeschaamd lopen verbeteren?’

Soesi wilde afrekenen, maar de mevrouw stak daar een stokje voor. Ze wees geamuseerd naar een ‘Helaas hier hebben wij niet van terug’-sticker met op de achtergrond een paars briefje van vijfhonderd euro.

Soesi draaide van ongeloof een pirouette en zei: ‘Wat ben jij ’n moeimaker zeg.’

Mijn broer stak zijn handen in zijn zakken en haalde er een stapeltje paarse biljetten uit.

Ze keken mij aan. Ik trok mijn zakken naar buiten, er viel een pluisje op de grond.

Een kalende meneer achter ons die sokken en sandalen droeg, vroeg: ‘Lukt ’t? Zijn jullie een huis aan het kopen?’

Soesi keek hem op z’n Soesi’s aan, jongensachtig en vermetel, wat tien van de tien keer betekende dat-ie heel venijnig uit de hoek zou komen.

De rij achter ons werd alsmaar groter, de mensen alsmaar ongeduldiger.

‘Weet je wat,’ besloot Soesi tegen de ijsjesverkoopster, terwijl hij het briefje van vijfhonderd overhandigde en zich omdraaide, ‘de hele rij krijgt ijsjes van mijn. Behalve deze mafkees op sandaaltjes hier.’

De RAI-toren gaf aan dat het vijftwintig graden was. Het zonlicht viel door het bladerdek boven ons zodat het leek alsof er lichtgevende scherven op de straatklinkers ver-

strooid waren. We zaten naast de ijssalon op een rond bankje met in het midden een bloemenbak. Soesi legde zijn hand op mijn schouder, mijn broer masseerde mijn nek. We polijstten de ijsjes met onze tongen. Ik staakte het likken tijdelijk want ik kreeg last van hersenbevrozing. Aan de overkant waren bolle mannen met oranje hesjes en witte helmen bezig met werkzaamheden. Onder ons werden met behulp van enorme boormachines tunnels voor de Noord-Zuidlijn geboord. Soesi vond het een idioot plan. Mijn broer vond dat ieder nieuw plan gezeik met zich meebracht. Kwats, vond Soesi, zijn belastingcentjes werden erdoorheen gejaagd. Mijn broer vroeg zich af waar hij het over had. ‘Jouw belastingcentjes? Betaal je belasting dan? Je werkt zwart op de Albert Cuyp! Als je nu zo’n grote muil hebt, wil ik je straks niet zien instappen in die metro’s zodra het project in 2073 is afgerond.’

De mensen die uit de rij kwamen, groetten Soesi één voor één alsof hij een bekende van ze was en bedankten hem voor zijn vrijgevigheid.

Soesi glimlachte: ‘t Zonnetje schijnt.’

Hij bekeek de blije gezichten en begon te brallen: ‘Doe ik toch iets aan het geloof. Een van de vijf zuilen van de islam, aalmoezen geven. Soms moet je barmhartig zijn. Wat staat er op het wapen van Amsterdam? Heldhaftig? Ben ik. Vastberaden? Ben ik ook. Barmhartig? Sinds vandaag.’

Mijn broer sjanste met een jonge moeder die naast ons de vieze wangen van haar kind schoonveegde. Terwijl Soesi door bleef tetteren, knikte ik om de tien seconden, zodat het leek alsof ik mijn kop erbij hield.

Een paar nachten terug was ik wakker geschrokken toen mijn broer en Soesi midden in de nacht binnenslopen. De

plankenvloer kraakte verschrikkelijk. Mijn broer deed het licht van het woestijnterrarium aan waardoor er een bijna niet te horen zoemend geluid door onze kamer zong – Sis, de woestijnslang, hing op spiraalachtige wijze om een tak. Twee bobbels staken uit zijn buik: de babyratjes die hij verorberd had. Mijn broer en Soesi keken naar mij, ik deed alsof ik sliep. Met zware sporttassen in de hand slopen ze op hun tenen de kamer binnen. Soesi had een gat in zijn sok, de nagel van z'n grote teen was zo dik als karton en moest nodig bijgeknipt worden. Mijn broer zou dat nooit zo ver laten komen, hij knipte zijn teen- en vingernagels er bijna helemaal af zodat het leek alsof hij een nagelvreter was. Hij knipte zelfs mijn teennagels, één keer in de maand, omdat ik dat zelf niet durfde. Mijn broer was ontzettend accuraat in alles wat hij deed. Soesi vertelde mij een keer op het bankje in onze straat over loopgraafvoeten en sindsdien dacht ik dat ik zulke voeten zou krijgen als ik mijn teennagels zou knippen.

Toen ze zachtjes ons huis binnenslopen sliep iedereen: vader en moeder; Mina en Lina, mijn puberende tweelingzussen – als zij wakker waren dan was de hele Julianastraat dat ook. Maar vooralsnog zaten zij ergens halverwege de remslaap, waarin zij waarschijnlijk droomden over een of andere stoere knul bij hen op school, die lak had aan de leraars en hen continu op de proef stelde, in de pauzes openlijk jointjes rookte en na schooltijd hartstochtelijk met scholieren van naburige scholen knokte. Vader droomde ongetwijfeld van de hete Saharawind die door de straatjes van zijn geboorteplaats dwaalde, en die fijne, rode zandkorreltjes liet neerstrijken op de sinaasappelveldjes, die overgingen in slordige kavels vol cactussen met cactusvijgen. De velden

omringd door heuvels waaruit olijfbomen prijkten tegen de zeeblauwe hemel. Tussen de olijfbomen stonden de ruziënde landeigenaren die gekreukelde gezichten hadden als onzorgvuldig gevouwen bruine papieren tassen. De eeuwige boerenvetes, strelende en helende beelden uit zijn jeugd in Marokko. Moeder droomde vast en zeker van een geweldig dik lijf, lange tafels vol gevulde kippen en klotsende glaasjes munthtee met niet twee, vier, maar zes schepjes suiker. Arme vrouw, al haar vriendinnen waren vliegdekschepen van vrouwen en zij wilde het liefst met de vloot meevaren maar deinde zachtjes weg; ze at zich te pletter maar bleef hartstikke dun. Dus moest ik een keer mee naar de huisarts, om te fungeren als tolk. ‘Zeg maar dat ze een supersnelle stofwisseling heeft, als een stookkamer van een groot schip,’ jubelde de huisarts en hij vervolgde: ‘Dat is héél goed, mevrouw! De meeste vrouwen, wat zeg ik, alle vrouwen zouden voor zo’n metabolisme een moord plegen.’

Maar goed.

Zij droomden, ik niet.

Mijn broer en Soesi waren blij gestemd. Ze lieten de sporttassen zachtjes op de vloer vallen en omhelsden elkaar, daar in het holst van de nacht. Soesi had het steeds over ‘de klapper van ons leven’, alsof het een mantra betrof, terwijl mijn broer met zwarte leren handschoenen, eindeloos lang volle, paarse sealbags uit de sporttassen toverde. Soesi zat op de pianostoel met zijn rug tegen de dichtgeklapte klep die de toetsen afdekte en had vol ongeloof zijn knoestige markthanden voor zijn gezicht geslagen. Tussen zijn vingers ontwaarde ik grote ogen. Bij iedere sealbag die eruit werd gevist, wiebelde Soesi steeds sneller met zijn knieën, als een kind dat nodig naar de plee moest. Het

deed het glazen woestijnterrarium zachtjes schudden. Mijn broer bleef emotioneel doorgaan met zijn handelingen, alsof er spoedig een overstroming op komst was en hij een soldaat was die zandzakken op elkaar stapelde. Mijn broer stopte, nam in kleermakerszit plaats op de vloer, keek naar het paarse bergje en wreef zijn gehandschoende handen tegen elkaar alsof hij bij een kampvuurtje zat.

Ik zag ze dagdromen in de nacht.

Ik zag ze ernaar kijken, in alle stilte, Soesi glunderend, mijn broer in kilte.

Ze genoten minutenlang van het aanzicht.

Toen ze wilden beginnen met tellen, keken ze even naar mij. Ik kneep mijn ogen dicht.

‘Kijk dat tiggertje vredig liggen maffen,’ fluisterde Soesi. Hij had me voorzichtig een kus op de wang gegeven.

Soesi likte niet meer aan zijn ijsje en viel ineens stil, dat haalde mij terug uit mijn gedachtewereld. Hij volgde met een ernstige blik een fietser die naast ons op het fietspad fietste, trager dan de andere fietsers. Het was een man van in de veertig. Hij had een petje op en droeg een bril. Ook had hij zwarte oordopjes in. Hij leek Soesi te boeien.

Soesi stond rustig op, smeed zijn ijsje in een prullenbak en wenkte mijn broer die een paringsdans was begonnen met de jonge moeder.

Soesi zei: ‘Elf uur.’

Mijn broer keek op.

‘Ik zie geen lekker wijf.’

‘Op de fiets, aan de overkant bij de bushalte, met dat petje. Dat is Peter. Die stille snuffelhond. Hij heeft niet door dat we ’m doorhebben. Houen zo.’

‘Ja oké, en nu?’

Soesi keek mijn broer aan alsof hij met hem wilde maten. En of hij dat kon. Iedere dag na het werken bokste hij een uurtje bij boksschool Albert Cuyp. Schitterend vond ik het hoe Soesi beestachtig om de beweeglijke bokszakken banjerde en ze bruut in elkaar beukte zodat alle bezoekers langs de kant bewonderenswaardig bedaarden.

‘Een stille is nooit in z’n uppie. Die opereren in een meute van geluidloze kameraden, die in de vorm van een diamant met hun prooi meebewegen. Laten we nú weggaan.’

‘Denk je dat wij de enige boeven in de Scheldestraat zijn?’

‘Blijf jij maar hier, pik, ik ga pleite. Sam, gaan je met mijn mee?’

‘Sam blijft bij mij. We moeten nog even praten.’

Ik hield de stille in de smiezen terwijl ik mijn druipende ijsje opat. Hij bracht zijn pols af en toe naar zijn kin en smoezelde alsof hij gebedjes opzei. Waarschijnlijk praatte hij tegen ’n microfoontje in zijn mouw dat verbonden was met zijn portofoon, waarmee hij de ontwikkelingen en coördinaten aan zijn onzichtbare metgezellen overbracht.

De kont van de jonge moeder kwam tussen mij en de stille in staan. Ze zei mijn broer gedag en vertrok, een tikkeltje teleurgesteld. Mijn broer keek alsof het Soesi’s schuld was.

‘Luister, geile hond. Heb ik je ooit gedwarsboomd als jij wat wou? Het is de tweede keer dat ik hem zie vandaag. Hij fietste ook al langs het Hervormd Lyceum toen ik op jullie aan het wachten was. Toen dacht ik: hij zal wel verdwaald zijn. Luister goed naar me. Ik heb vier jaar voorwaardelijk. Dat is geen kattenpis, ouwe. We hebben het er al over gehad, eigenlijk zouden we een jaartje moeten

onderdui-, op vakantie moeten gaan.'

'En als die stille langs de marktkraam pantoffelt en vraagt waar je bent gebleven?'

'Benjamin weet precies wat-ie doen moet. De domme spelen. Dat ken-ie heel goed. Z'n vader heb een keer gelogen tegen een Sturmbannführer van de ss en kwam ermee weg. Het zit in de familiegenen.'

'Dat neemt nog steeds niet weg dat het opvallend en nogal verdacht is als we juist nu ertussenuit knijpen.'

'Interesseert me geen flikker. Ik zie er m'n leven lang al verdacht uit. Als ik op het strand lig in Bali, dan mogen ze van mijn part rondjes om me heen fietsen.'

Ze zwegen. Het suizende stadsverkeer en de conversaties om ons heen traden op de voorgrond. Totdat dit werd overstemd door het zovende geluid van vier straalmotoren van een laagvliegend vliegtuig dat zo op Schiphol zou landen.

'Ik geloof niet in toeval,' zei Soesi terwijl hij naar de lucht wees, 'maar als dat vliegtuig geen voorteken is dat we als de sodemieter moeten ophoepelen, dan ben ik Peter R. de Vries.'

Mijn broer streek met zijn hand over zijn gezicht.

Soesi vroeg: 'Word je moe van mijn?'

'Nee. Ja, eigenlijk wel. Sam is eindelijk aangenomen op het lyceum, jij en ik zitten er de komende tijd warmpjes bij, we eten een ijsje, 't zonnetje schijnt. We praten vanavond in Palladium verder.'

Soesi haalde korzelig zijn Vespa van de standaard en ging op de scooter zitten.

'Goed. Ik gaan nu langs die jood hier verderop want ik moet nog dokken. Daarna gaan ik die stille door heel Am-

sterdam laten fietsen tot-ie zijn darmen uitkotst. We houden contact.'

'Trek je vanavond wel wat fatsoenlijks aan?'

'Wat is er mis met m'n Ajax-tenuetje?'

'Niets.'

'Nou dan, wat loop je nou weer slap te lullen?'

'Wat staat er op je rug?'

Mijn broer lachte hem uit.

'Dat gezeik hebben we nou al gehad. Kap ermee.'

Mijn broer lachte hem harder uit, hij stak mij aan.

Soesi draaide zich om en zei: 'Kijk eens, speciaal voor jou.'

Hij had onze fameuze buurtkreet op de achterkant van zijn Ajax-shirt laten zetten:

DE PIJP

IS

LIJP

'Ik krijg staar als ik het zie,' zei mijn broer terwijl hij zijn hand voor zijn ogen deed, 'bedek 't! Doe een cape om. Verwijder het met je nagels, een ijskrabber of een hogedrukpuit. Doe er iets aan. Het is niet te harden.'

'Nee, jouw poffertjesporum is te harden. We houden contact. Sam, ik heb wat voor je.'

Hij trok een envelop uit zijn zak en gaf die aan me.

'Een kleinigheidje.'

Ik scheurde de envelop open en besmeurde drie glanzende seizoenkaarten met chocolade-ijs.

'Volgend seizoen, om de week zondags naar Ajax.'

Ik sprong boven op hem en bleef aan zijn nek hangen.

‘Nee! Soesi! Je bent een fucking tijger, ouwe!’

‘Nee, jij bent een tijger.’

‘Nee, nee, jif bent een tijger.’

Mijn broer zei: ‘Jullie zijn allebei tijgers, oké?’

Soesi zuchtte en zei ons gedag: ‘Geluk!’

Hij startte de motor en vertrok. Als een slomskiër scheurde hij op de stoep tussen voetgangers door en daarna ging hij de weg op, tegen de richting in. De stille bekeek hem en na een paar tellen trapte hij treuzelend op de trappers waarna hij achter hem aan ging alsof hij zich magnetisch tot hem aangetrokken voelde.

Mijn broer vertelde toen Soesi weg was dat ik het me niet kon permitteren om het te verprutsen. Niemand van de familie had een vwo-diploma gehaald. Soesi ook niet.

‘Waarom heb jij het eigenlijk niet gehaald?’

Het ijs in zijn bakje was gesmolten, hij slurpte het op en keek naar de ABN AMRO aan de overkant waar klanten in en uit liepen.

‘Ik kon het makkelijk halen.’

Hij tuurde onafgebroken naar de bank terwijl auto’s over de weg karden; langs ons op het fietspad bungelde een kapotte kettingkast aan een fiets, wat een rammelend geluid maakte; een auto reed de stoep op, de bestuurder liet de knipperlichten branden en sloot aan in de rij voor de ijsjes. Voor mijn schommelende voeten een paar duiven met dikke nekken die zich uitleefden op een afgedankt ijshoortje – waarschijnlijk kennissen of misschien zelfs bloedverwanten van de overreden duif.

‘Weet je wat het was, Sam, ik had geen begeleiding. Thuis vroeg niemand me naar huiswerk. Of ik iets niet

snapte. Logisch, vader en moeder kunnen niet eens lezen en schrijven. Ze zijn zelf nooit naar school geweest. Maar goed, ik zat op het Montessori Lyceum, vijfde klas vwo. Geblokt alsof de duivel me op de hielen zat. Ik kan eigenlijk nog naar de avondschool om alsnog mijn diploma te halen, maar daar heb ik echt geen zin in. Zie je mij al braaf achter een schooltafel naar een lompe leraar luisteren? Ik zat dus in de een-na-laatste klas vwo en kon mij overdag thuis niet op mijn huiswerk concentreren, dus bleef ik de nachten op. Ik zat soms tot vier uur 's nachts te leren. Tot ik helemaal lijp werd en dacht: waarvoor doe ik het eigenlijk? Het kan me allemaal wat. Al die leraren, al die puistige pubers, vader en moeder, de hele wereld kon me wat. Als ik er nu op terugkijk, is het zo stom. Al dat werk voor niks. Maar de grap is, op dat moment heb je jezelf nog niet door. Ik wist niet waar ik mee bezig was. Ik was toen zestien, ik ben nu vierentwintig. Waarom neem ik jou overal mee naartoe? Waarom denk je? Omdat niemand ene flikker om mij gaf en niemand mij ergens mee naartoe nam. Wat ik probeer te zeggen, zonder de juiste begeleiding laat je de boel makkelijker vallen. Maar jij hoeft je niet druk te maken, ik heb je rug, broertje. We gaan het samen doen.'

Hij gaf mij een knuffel. Dat deed hij nooit. Dus toen hij me knuffelde kon ik wel janken.

'Ik zal je de hele middelbareschooltijd begeleiden. Ik moet binnenkort even wat dingetjes opzetten maar daarna help ik je iedere dag met huiswerk. Snap je iets niet? Ik leg het je uit. Als je toetsen hebt, zal ik je overhoren. Nog meer overhoren en nog meer overhoren.'

Hij lachte, ik niet.

‘Moet je bijlessen volgen voor wiskunde? Ik ken wat slimme meisjes die je daar dolgraag mee willen helpen. Als je maar met je poten van ze afblijft.’

‘Weet niet of me dat zal lukken.’

‘Grapjas. Werkt je pik al of niet?’

‘Hij kan al de sterren aanwijzen.’

‘Hou ’m bij sterretjes vandaan.’

‘Wat bedoel je?’

‘Laat maar.’

Mijn broer liep naar zijn Vespa, haalde wat uit het voorvakje en overhandigde het aan mij. Mijn dag kon niet meer stuk. Eerst aangenomen op de school waar ik zo graag op wilde, toen de seizoenkaarten en nu dit: twee kaartjes voor het Concertgebouw. Frontbalkon-zitplaatsen voor een concert van Simeon ten Holts *Canto Ostinato*. Een prachtig stuk van speelse en terugkerende korte frases waarin zo nu en dan fijnzinnige veranderingetjes worden aangebracht. Mijn broer speelde *Canto Ostinato* heel vaak op de vleugel in onze kamer. Ik werd er altijd een beetje droevig maar tegelijk ook heel gelukkig van als ik het hem hoorde spelen, hetzelfde gevoel dat je bekruipt als je foto’s van vroeger bekijkt. Ik vond het prachtig als ik in bed lag en zijn vingers zwierig over de witte en zwarte toetsen zag zwerven. Ik stelde me dan voor dat mijn broer de bevrijder was van de tonen die gevangenzaten achter het traliewerk van gouden staalsnaren en hoe hij ze resonerend uit de klankkast liet ontsnappen waardoor ze opstegen en in alle vrijheid door de kamer zweefden, als stofjes in een lichtglans. Met opgestoken wijsvinger vertelde hij na het spelen, iedere keer weer, dat *canto ostinato* Italiaans was voor ‘koppig lied’.

‘Gaat Soesi niet mee?’

‘Vier vleugels die het stuk tegelijk gaan spelen. Kan je je voorstellen wat we morgen gaan ervaren?’

‘Te vet. Maar gaat Soesi niet mee?’

‘Soesi in het Concertgebouw? Zie je het voor je? Die wandelende tijdbom kan nog geen twintig seconden stilzitten. Voor je het weet gaat hij de pianisten uitjoelen en met dingen gooien als hij iets niet mooi vindt.’

‘Daar had ik niet aan gedacht.’

‘Je zit morgenavond op de stoel waar de majesteit haar kont neerploft.’

‘Jiehaaa! Mag ik een boodschap in haar armléuning ker-
ven?’

‘Wat voor boodschap?’

“‘In de Pijp zijn we lijp!’ of ‘Er ligt een bom onder uw stoel! Als u opstaat gaat-ie af!’ of ‘Bel me als je zin hebt om te chillenbillen.’”

Mijn broer gooide ondertussen het lege ijsbakje in de prullenbak, pakte wat servetjes van de ijssalon en gaf er eentje aan mij.

‘Ik wil dat je me wat belooft, Sam.’

Aan zijn stem hoorde ik dat het menens was. Ik keek hem vragend aan. Hij legde zijn hand weer in mijn nek. Ik wachtte tot hij iets zei.

‘Beloof je me dat je verder zult gaan waar ik ben blijven haken? Dat je over een paar jaar het Hervormd Lyceum Zuid uit loopt en dat fucking vwo-diploma in je handen hebt?’

Hij stak vastberaden zijn hand uit, zijn armbandjes rinkelden als ketens heen en weer. Ik dacht even na terwijl ik naar de neonverlichting van de ijssalon blikte waar met rode sierletters PISA IJS op stond. Ik veegde met het servetje

mijn plakkerige vingers schoon en bezegelde de belofte met een ferme handdruk.

Mijn broer keek naar de ijssalon, toen naar mij en zei: 'De belofte van Pisa.'

Niet veel later maakten we aanstalten om te vertrekken. Ik stond op van het bankje en voelde messcherpe steken in mijn hielen. Dat had ik sinds kort. Mijn broer zei dat het door de groei kwam. Ik hurkte en strikte mijn veters, toen het me opviel dat er al geruime tijd vrijwel geen verkeer meer over de weg suisde, als een afvoer die verstopt zat en geen water door liet stromen. Het pianostuk was inderdaad een koppig lied, want het speelde ineens ongevraagd door mijn hoofd. Voordat tot me doordrong wat ik zag, ontvouwde zich een onwerkelijk schouwspel. Het werd aangekondigd door zwaar accelererende geluiden, als het gegrom van leeuwen, die uit omliggende straten kwamen en steeds luider werden. Mensen op terrasjes en bij het ijstentje keken verbaasd op om vast te stellen wat er gaande was. Donkerkleurige sportauto's vlogen uit alle denkbare richtingen over de weg, met gierende banden die grip op het asfalt probeerden te houden maar doorschoten, als de remmende klauwen van een snellende kat op een houten vloer. Ze stopten voor ons in een ondoordringbare verweerlinie. Mannen sprongen uit de sportauto's, als slierten strijdbare soldaatmieren. Ze brachten een symfonie ten gehore van openslaande autodeuren, rappe voetstappen en ladende machinegeweren. Omstanders slaakten verschrikte kreten, als een ensemble operazangers. Ze stoven van ons weg alsof ze door een sterke wind werden weggeblazen. Giganten in spijkerbroeken met blauwe ko-

gelwerende vesten aan en baretten op de kop omsingelden ons. Ze hielden geweren op ons gericht die heel klein leken in hun imposante handen, zo klein dat je zou zweren dat het speelgoedgeweertjes waren. Ik was versteend en zat nog steeds gehurkt, met de veters tussen mijn vingers, alsof ik werd overvallen en bedolven door een storm van as na een vulkaanuitbarsting. De blauwe reuzen bleven op afstand en schreeuwden instructies naar mijn broer. Ik zag hun turende ogen midden in de oogjes boven op de lopen van de machinegeweren. Mijn broer stond naast me en stak zijn handen ten hemel, liep twee passen naar voren en draaide zich langzaam naar mij om.

Ik keek naar hem.

Er werd nog wat gebruld. Mijn broer legde zijn handen op zijn hoofd, de welvende bicepsen staken uit zijn shirt, keurig ronde zweetplekjes waren zichtbaar bij de okselstreek. Hij keek mij niet aan. Hij knielde onwennig neer, waardoor we op dezelfde hoogte kwamen. De reuzen die in het midden stonden, beslopen ons, zodat de linie inzakte. Terwijl de voetstappen klonken als indringend tromgeroffel, herpakten de andere reuzen hun grip op de geribbelde kolven en gaven hun rugdekking. Zonder mij aan te kijken zei mijn broer: 'Kijk in het terrarium, verstop het. Ik zie je snel weer.' Ze waren bijna bij hem toen hij zich onverwachts bewoog, zijn krachtige knieën knarsten tegen de klinkers waarna hij eventjes van houding veranderde. Ze krijsten, zo hard dat ik door de luchtrillingen werd geslagen: 'Stil blijven of we schieten!'

Hij bleef doodstil totdat ze om hem heen krioelden, hem bij de polsen vastgrepen en boeiden. De boeien werden strak aangetrokken, het klonk scherp en schrikwekkend.

Met de handen op de rug geboeid en een heel peloton agenten aan weerszijden, keken we elkaar niet langer dan een nanoseconde aan. Het was ons meest intieme moment.

De meester werd overmeesterd.

Ze namen hem mee richting de auto's. En ineens werd mijn lichaam overspoeld door kokende woede die de versteendheid deed barsten. Ik rende naar mijn broer, omklemde met al mijn kracht zijn benen en duwde mijn hakken in de grond. 'Laat hem los! Hij gaat niet mee! Hij blijft bij mij!'

Er waren vier reuzen voor nodig om mij weg te trekken. Mijn broer werd in een auto geduwd. Ze scheurden in een strakke stoet weg. Het ratelende geluid van de motoren verstomde, alsof het luisterde naar een dirigent die zijn handen behoedzaam naar beneden bracht.

Een achterdochtige agent hield me dwingend vast en vroeg aan zijn bellende superieur die verderop stond: 'Gaat deze jongen mee?'

'Wat denk je zelf?'

De agent die hem in rang overtrof, liep naar me toe, bekeek me en zei: 'Je broer zie je voorlopig niet meer terug. Ga maar naar huis. Julianastraat 21, toch?'

Ik knipperde met mijn ogen.

'Laat hem los.'

Hij liet me los, ik draaide me om en wilde naar huis sprinten. Maar de agent die vertelde dat ik naar huis mocht, hield me ineens kordaat tegen terwijl hij tegen zijn telefoon tekeerging. Hij legde het mobieltje tegen zijn schouder, wees naar mijn schoenen en zei: 'Strik je veters, straks struikel je nog.'

De Scheldestraat kleurde blauw door de stille, flikke-

rende zwaailichten van politieauto's die in de winkelruiten weerspiegelden. Ik rende en zag een hoop agenten bij de joodse broodjeszaak. Soesi was zich hevig aan het verzetten. Hij was al geboeid maar bleef zijn voeten tegen de deuropening afzetten.

Hij briepte hijgend: 'Een Marokkaan in een jodentent ken zeker niet koosjer zijn?!'

Uiteindelijk kregen ze hem met veel moeite in de auto. Net voordat ze wegreden, knalde zijn been ineens uit de autoruit! Het maakte een ontzettend lawaai en de glasscherfjes kerfden zijn scheen rood.

Ik rende door, over het kruispunt waar politiemotors de weg versperden en agenten het verkeer omleidden.

Op de brug waren eerst de witte donsjes te zien. Daarna zag ik de ontvleugelde duif, die langzaam één werd met het stadslandschap.